

Setembre social | | Actualitzat el 23/11/2022 a les 16:29

Elena Crespi: «El món capitalista t'empeny a tenir una criatura, però després ha de semblar que no»

Entrevista a la psicòloga i sexòloga torellonenca Elena Crespi, experta en psicologia perinatal i relacions sexoafectives | ?«Els parts podrien ser actes d'empoderament femení, que abans es vivien més en comunitat, generalment entre dones»

La psicòloga i sexòloga parlant del seu darrer llibre | Sara Blázquez

La psicòloga i sexòloga torellonenca Elena Crespi, experta en relacions sexoafectives, teràpia sistèmica i psicologia perinatal, ha parit aquesta tardor el llibre *Sortir de mare* (Penguin Llibres, 2022) La també divulgadora i formadora planteja una nova visió de la maternitat des del feminisme i la diversitat. Mentre començàvem l'entrevista al seu nou local de la plaça Nova de Torelló, explicava que maternar i paternar sovint viuen en desequilibri a causa del model masclista amb el qual ens han educat, on es donen per fet moltes coses i se n'oculten moltes d'altres.

?Sortir de mare' no és només per mares.

La idea és que sigui una lectura per tothom. De fet, seria fantàstic que la llegissin sobretot homes, però ja sabem que els homes, generalment, no tiren cap a aquestes lectures. Sí que hi ha una part del llibre molt centrada en qui passa per l'experiència de gestar, parir i criar (que no necessàriament va junt). Tot i això, l'obra pot ser d'interès per tothom, perquè a tothom l'han parit, a tothom l'han criat. D'una manera o d'una altra, tothom ha passat per això.

Quin hauria de ser el paper de qui paterna?

Un paper de corresponsabilitat, encara que no faci el procés de gestació. Un home cisgènere que no pot gestar, també forma part de la decisió de tenir criatures. Per tant, ha de participar del procés de cura d'aquestes criatures. Hi ha coses que no podrà fer per raons biològiques com ara optar per una lactància de la seva teta, però la resta la pot fer perfectament. Així, el paper dels pares hauria de ser el d'una implicació real i el màxim d'equilibrada possible, on hi hagi corresponsabilitat en les cures.

Elena Crespi al seu nou local de Torelló | Foto: Sara Blázquez

Quina és la primera discriminació que ens trobem les dones quan naixem?

És molt fort, però ja des de molt petites se'ns educa perquè acabem convertint-nos en la persona que cuida. Llavors, la societat ja ens col·loca la maternitat al davant com a nenes, dones i mares amb l'objectiu principal de ser bona mare. Quan, en realitat, no hi ha una maternitat bona o dolenta.

Al llibre dius que la societat ens empeny a tenir canalla i després ens abandona.

Des que neixes, sobretot si et socialitzen com a nena com ja he dit, la maternitat està allà enganxada. «Ja veuràs quan tinguis canalla!»: això no els hi diuen als nens. Els jocs als quals juguem són sobretot jocs de cures, de nines i de bebès. Ho portem molt integrat, però també hi ha gent que no vol o que ni s'ho planteja. Hi ha un moment que diuen «què nena? Posa't a moure el *cuerpete*». Si decideixes que no, prepara't, i si decideixes que sí, prepara't. Perquè a part d'aquestes pressions socials, també et trobes amb professionals de la salut que estan desactualitzats. Depèn d'amb qui topis pot ser una gran meravella o un gran desastre. I, al final,

el sistema acaba premiant qui té més diners. Tot està plantejat perquè sigui més fàcil per qui té diners. Els permisos i baixes no estan pensats per una maternitat real. En un món capitalista t'empeny a tenir una criatura, però que després sembli que no i que la teva canalla la cuidi una altra. I si tens xarxa, encara, però si no, a pagar. A més, el món és infantofòbic, no vagis a llocs amb canalla que et faran cares rares o et diran que la canalla s'ha de portar bé tant sí com no.

«El món és infantofòbic, no vagis a llocs amb canalla que et faran cares rares o et diran que la canalla s'ha de portar bé tant sí com no» | Foto: Sara Blázquez

També sols dir que la conciliació no existeix.

La conciliació són les mares, que fem mans i mànigues. En famílies en què hi ha un bon nivell de conciliació, si la parella és heterosexual, sempre miren a la dona, i en les parelles de noies, una cosa que em va sorprendre molt, és que també hi ha la mare-mare, la que ha parit. La Maria Rodó em va explicar que la seva parella va gestar primera i ella no va rebre el carnet de mare fins que no va gestar. Sense viure l'experiència física de maternar, quedava fora. El món està dissenyat perquè escullis l'opció que escullis i prenguis la decisió que prenguis durant la cerca de l'embaràs, l'embaràs, el part, el postpart o quan sigui, se't qüestionari. Si deixes de treballar, perquè has aprofitat l'embaràs per fer-ho; si estàs al màxim d'energia, hauries d'afluixar; si decideixes parir a l'hospital, ui, però vols dir?; si decideixes donar-li la teta, perquè li dones, si ho fas més de sis mesos, ui... Jo encara li dono la teta a la meua filla i la gent em mira com una depravada. Cal tenir informació fiable i, llavors, fer el que es pugui. Igualment, et criticaran facis el que facis!

Amb quines violències obstètriques ens trobem avui en dia?

Crec que no n'hem superat cap. Reivindico molt que no és només violència obstètrica la que vius en el moment del part. En rebem moltíssima abans i després. Jo explico al llibre que una llevadora em va dir, amb la porta ben oberta i tot de gent esperant a fora: «torna si vols tenir fills,

que ja tens edat, eh!». Evidentment, no té el mateix impacte que si m'haguessin dit «no cridis» en el moment del part. Ens queda molta feina, estem a les beceroles. Hi ha països del nord d'Europa en els que el fet de parir a casa és ben normal. També cal dir que aquí hi ha projectes públics com els de Can Ruti o Martorell, on hi ha cases de parts associades a l'hospital, o la Casa de Naixements Migjorn, que és privada. Els parts podrien ser actes d'empoderament femení, que abans es vivien més en comunitat, generalment entre dones. Jo m'he sentit la tia més potent del món després de parir i a la vegada més fràgil que mai. He tingut dos parts molt diferents, un de medicalitzat i l'altre que se'm va escapar a casa al lavabo. Si van bé, després estem *a tope*. I això és molt perillós per al patriarcat. És molt *heavy*, sense voler caure en la teoria de la conspiració. I això sempre ho dic: parir és brutal, però no em fa millor mare. Si una mare decideix adoptar, és una meravella.

L'exemplar de 'Sortir de mare' sobre la taula durant la conversa | Foto: Sara Blázquez

La màxima responsable dels parts a l'Hospital de Sant Pau Elisa Llurba, en una entrevista publicada fa uns dies a Setembre, va dir que hi ha moltes professionals de la salut que neguen que hi ha violència obstètrica i que a vegades es posen a la defensiva, tot i que és el mateix sistema que les empeny a sentir-ho i expressar-ho així.

La violència obstètrica és un tema que posa en guàrdia moltes persones. Que les professionals de la ginecologia o l'obstetrícia neguin la violència obstètrica no vol dir que no existeixi. És com quan alguns sectors neguen la violència masclista, la violència de gènere, el racisme, els privilegis de les classes benestants per sobre de la classe obrera. Negar-ho no ho elimina. Al contrari: negar-ho fa prendre consciència de com som d'inconscients del tema i de com hem normalitzat certes conductes, actituds i pràctiques que són violentes. Com que les hem après com el que s'ha de fer, no pensem que són violència. A més, els professionals sanitaris tenim un model de detecció i d'intervenció emmarcat en un sistema mèdic patriarcal. Per tant, aprenem moltes conductes masclistes en la nostra professió i si no escoltem a les persones que han viscut

aquesta violència fàcilment reproduïm sense consciència totes aquestes actituds de masclisme i de violència de gènere, que es donen dins la violència obstètrica.

A la pàgina 24 del llibre fas una llista de les coses que no et diuen quan et planteges l'embaràs.

A la llista hi ha aspectes com ara problemes biològics i mèdics, disparitat de parer entre membres de la parella, tempos diferents, inseguretats, condicions, obligacions, frustració, dubtes i dolor. Fa setze anys que rebo consulta i tard o d'hora acabes lligant caps, ja que hi ha moltes mares que ningú els havia explicat tot això. Tenim un rerefons creat a partir de les imatges de les pel·lícules, on de cop apareix un xumet, la parella es mira, aquella nit té relacions sexuals «now is the moment» i es queden embarassades. Poden passar milions de coses diferents i aquesta última no és pas la més habitual. Sovint, les parelles cishetero donen per fet que es quedaran embarassades, però quan veuen que porten temps intentant-ho i no pot ser, tenen una espècie de dol genètic que els costa d'assumir i llavors es converteix en tabú. A més, no es coneixen gaire els conceptes com ara fecundació in vitro, inseminació artificial, etc. Aquí no em fico gaire en els ventres de lloguer, perquè necessitaria un llibre sencer per això. En general, la gent pregunta molt, sobretot a les dones, sobre si es quedaran embarassades. No saben tot el que hi ha al darrere, si ja ho estan intentant, si estan en un procés, si no han pogut?

Elena Crespi assenyala el fet que a vegades «no som conscients que ningú els hi ha demanat a les àvies i avis si volen ser aquests actors tan principals de la criança» | Foto: Sara Blázquez

Quan la criatura finalment arriba, la relació trontolla?

Trontollar, segur que trontollarà amb l'arribada d'una criatura. Perquè hi ha un element nou molt important a casa, perquè en aquest punt ja no pots tirar enrere, o generalment no es fa. És crucial que abans de prendre la decisió, amb la parella estigueu convençudes de començar aquest projecte

vital plegades, que pugueu parlar com us imagineu que serà, com us imagineu que reaccionareu davant les dificultats. El primer cop, tu no has vist mai la teva parella com a mare d'una criatura, però l'has vist reaccionar davant de problemes. Si és de les persones que els eviten, que s'hi enfronten, que responen de manera agressiva? Amb les criatures se sol fer el mateix. A més a més, és necessari reservar espai per la parella: el temps de nòvios, de nòvies, de novis. Conservar aquest espai, que sapigueu que us heu de cuidar, seguir-vos mirant, seguir-vos enviant missatges amb tendresa i amb xispa és clau. Perquè si no, una criatura ho tenyeix molt tot i pot passar que al cap d'uns anys t'oblidis que tenies parella.

Quin paper hi té la tribu en tot aquest procés?

Estem en un moment on s'activen moltes xarxes de criança i, com més xarxa hi hagi, millor. Hi ha moltes mares que expressen que el que més els hi ha costat durant el postpart és la soledat. Si ho parles i ho comparteixes, t'estalvies molts maldecaps. Si has decidit criar en parella, si feu un equip equitatiu (dins del que el patriarcat ens deixa), ja comenceu a tenir una bona tribu. A més, hi ha els grups d'amistats, que és important que respectin les maneres de criar, i també hi ha els grups de criança, part i postpart. Tot hi ajuda.

Elena Crespi abans de l'entrevista Foto: Sara Blázquez

I les àvies i els avis, com formen part d'aquesta tribu?

Les àvies i els avis són uns personatges que havien de sortir al llibre. Sobretot, les àvies, que són les que s'impliquen més, malauradament, per un tema masculista. Jo m'he trobat amb dones a consulta que han empitjorat les relacions amb mares i sogres perquè aquestes han tocat tecles que fan mal, sovint amb bona intenció. A vegades no som conscients que ningú els hi ha demanat si volen ser aquests actors tan principals de la criança. El patriarcat se les ha muntat molt bé per fer que les dones estiguem bastant en l'espai públic, i també tinguem l'obligació

d'estar a l'espai privat. Ens hem d'ocupar de totes les tasques, ho hem de fer meravellosament bé, hem d'estar estupendes, guapes, primes i no podem queixar-nos. Acabem tibant d'avis i àvies que acaben sent uns agents molt principals de la criança. Hi ha qui diu molt bé i hi ha qui té ganes de fer altres coses. A vegades, les àvies tenen una sensació de deute, perquè elles van començar a treballar i ara potser volen fer l'esforç que senten que no van fer, però a una generació que no és la que els hi toca. En aquest punt hi ha enganxades perquè topen els esquemes, i sempre hi ha, en el fons, el judici de qui ho fa millor. Al llibre explico diverses estratègies de comunicació entre mares i àvies: el disc ratllat o repetició, el banc de boira, l'ajornament assertiu i ignorar l'altra persona canviant de tema. Depèn de com, les pots fer servir totes. També pots saltar d'una a l'altra depèn del dia que tinguis.

Com es pot educar en la diversitat?

Les criatures són capaces d'entendre la diversitat. És important educar-les en tot el ventall possible de diversitats. El meu entorn a Torelló és molt cisheteronormatiu. Per exemple, en tota l'escola dels meus fills només hi ha una parella de noies que tinguem localitzades. Tot i així, busquem entorns més diversos perquè tinguin referents i eines per créixer en la diversitat. Mapaternant, cal estar sempre en revisió i en constant aprenentatge d'absolutament tot i transmetre-ho a la canalla. Si poses la llavor, floreix. Jo sempre ho dic, que puc parlar de maternitats des d'unes cares del feminisme i la diversitat, però em deixo un munt de perspectives. Estem en una societat capitalista, masclista, LGTBfòbica, catòlica? Diuen que facis cas del teu instint, però aquest instint està completament tenyit de com t'han educat. Si t'han educat dient-te que l'únic tipus de relació que funciona és la monògama i heterosexual, qüestionar-t'ho pot suposar crisis, però són crisis necessàries. A més a més, quan t'ensenyen un únic model de ser mare que és molt masclista, en el que els pares tenen un paper més superficial, no penses que hi pot haver dues mares, dos pares, homes que gesten i pareixen, mares soles, pares sols en circumstàncies molt concretes, diverses orientacions relacionals i identitats de gènere que surten del binarisme. Com a persones humanes que som, estem en constant evolució. I això també és educar en la diversitat.

«La gent pregunta molt, sobretot a les dones: què, et quedaràs embarassada? I no saben tot el que hi ha al darrere, si ja ho estan intentant, si estan en un procés, si no han pogut?» Foto: Sara Blázquez

Com es pot acompanyar les persones que passen per un dol perinatal?

En situacions com aquestes la gent necessita més presència, silenci i ajuda que comentaris que en el fons poden fer més mal intentant minimitzar el dolor o treure-li importància, com «ja et tornaràs a quedar embarassada» o «millor ara que més endavant». Són comentaris que surten de manera automàtica per dir alguna cosa que redueixi el dolor i en lloc de reduir-lo fan encara més mal. També cal donar-li reconeixement a la criatura, preguntant a les famílies si havien escollit un nom i anomenar-la pel seu nom.

Quins recursos i autores recomanes?

Hi ha aplicacions com ara Lactapp, que són una meravella. S'ha de destacar i valorar que hi hagi persones divulgadores en obert i materials gratuïts. Tot i que també hi ha molt intrusisme en aquest sector, que t'ho intentaran vendre tot a la primera de canvi o et mostraran maternitats meravelloses on tot és net, polit, conjuntat, somrient i on els infants sempre fan cas. T'expliquen allò seu com si fos la norma. Tot i això, cada vegada hi ha més perfils d'*Instagram* i pàgines web amb molta formació al darrere i especialitzades en el procés de cerca, embaràs, part i criança, amb recursos d'accés gratuït. Per mi, són recursos imprescindibles el llibre *Mama desobedient* de l'Esther Vivas i qualsevol llibre de l'Ivone Olza que parli sobre parir. Sense oblidar els recursos i consells dels grups de lactància de barri, dels grups de criança i dels grups de prepart.